

Tenezzül-ü İlâhî ve rububiyetin muktezası; taarrüf-ü Rabbânî ve kendini tanıttırarak; mukabele-i Rahmânî ve hâlıkîyetin şe'nidir; mükâleme-i Sübhânî ve ihatalı ve sermedî bir surette; iş'âr-ı Samedânî ve ulûhiyetin muktezasıdır konularının izahı?..

Tenezzül-ü İlâhî ve rububiyetin muktezası: Tenezzülat-ı İlâhî, Allah'ın, muhatabının seviye ve kıvamına göre hitap edip konuşması demektir. Allah'ın insanı kendine muhatap alıp konuşması ve ona anlayacağı dilden hitap etmesi, rahmet ve şefkatin bir tezahürüdür. Yoksa Hz. Musa (as)'a Turu Sina'da hitap ettiği gibi hitap etse idi, insanlık tahammül edip altından kalkamazdı. Yani kendine ait konuşması ile konuşsa, şu maddi alemin ölçüleri o konuşmayı tartamaz ve tahammül edemezdi. Burada da rahmet ve hikmetin tecelli ettiği çok zahir olarak anlaşılıyor. Bu yüzden biz insanlarda hitap ve tebliğ yaparken karşımızdaki muhatabın seviye ve kıvamına göre tebliğ ve hitapta bulunmalıyız. Risale-i Nurlarda bu mana ve metot, temsil ve teşbih tarzı ile çok bariz bir şekilde görünüyor.

Özet olarak Kur'an'ın basit ve herkesçe anlaşılabilir bir üslubu kullanması, muhatabına karşı ne kadar merhametli ve şefkatli olduğunu gösterdiği gibi, aynı zamanda tekrar metodunu kullanarak ne kadar mucizevi bir hatip ve mübellîğ olduğunu gösteriyor. İnce ve anlaşılması zor meseleler yerine zahir ve herkesçe anlaşılabilir meseleleri ders vermesi, pedagojik açıdan ne kadar kıymetli bir kitap olduğunu gösteriyor.

Bütün bu tenezzülün arkasında Allah'ın Rububiyet sıfatı hükmediyor. Zira insanları tedbir ve terbiye etmek için onların anlayacağı dilden ve seviyeden hitap etmek gerekiyor. Yoksa insanlar üstünde terbiyede bulunmak mümkün olmaz.

Taarrüf-ü Rabbânî: Allah kainattaki nihayetsiz hikmet tecellileri ile kendini bize tanıttırmak istediği gibi, nihayetsiz ikram ve nimetleri ile de bize kendini sevdirmek istiyor. Allah'ın bu sonsuz tanıtmak ve sevdirmek icraatına karşı, insanların da buna tanımak ve sevmek ile mukabele etmesi gerekir ki, bu tanımak ve sevmek karşılığını en mükemmel ve kamil bir şekilde icra eden peygamberler ve ümmetleri ve peygamberlerin reisi olan Hazreti Peygamber Efendimiz (asm) ve onun ümmeti olmuştur.

Mukabele-i Rahmânî - hâlıkîyetin şe'nidir: Eski tabir ile Rahman; ism-i has tecell-i ammdır. Yani Rahman isim olarak Allah'ın özel bir ismidir, bu yüzden başkalarına müstakilen verilmesi caiz değildir, ama tecelli noktasından bütün mahlukatı içine alır. Mümin kafir, zalim mazlum, müttaki fasık, canlı cansız ayırımı yapmaksızın bütün mahlukata şefkati ile tecelli eder, ahiret hayatından çok dünya

hayatına bakar.

Yani **Rahman** ismi dünya hayatında galiben tecelli eder. **Rahman** isminin büyük nimetlere bakması, ayırım yapmaksızın her şey üstünde tecelli etmesinden dolayıdır. Allah'ın ayırım yapmadan bütün mahlukatına şefkatte ve mukabelede bulunmasının arka cephesinde Halık isminin şuanatı vardır. Yani Allah kafire de rızık yarattır, bu hem **Rahman** hem de Halık isminin bir gereğidir.

Mükâleme i Sübhânî - ihatalı ve sermedî bir surette: Allah'ın mahlukatı ile konuşmasına ilham denir. Bu ilhamın makam ve mertebeleri çoktur. İlhamın en azami makam ve mertebesi peygamberlerle olan konuşmasını ifade eden **vahiy**dir. Sonra velilerin kalbine gelen safi ilham ve sonra sırası ile hayvanat ve camidat alemi ile olan konuşmaları gelir. Yani Allah'ın konuşmadığı mahluk yoktur denilse mübalağa olmaz.

Allah'ın kelimasında ve hitabında hususiyet ve umumiyet noktasında çok makam ve mertebeler vardır. Allah'ın cansız varlıklardan tut ta insanlara kadar her taife ile bir konuşması vardır. Ama bu konuşmaların derece ve mertebeleri muhtelifdir; kimisi hususi kimisi umumi, kimisi bir ismin gölgesinde kimisi bir çok ismin gölgesinde Allah'ın kelamına mazhar oluyor. İşte bu muhtelif konuşmalar içinde en azami ve küllisi ve bütün isimlerin azami tecellisini yansıtan Kur'an'dır.

Üstad Hazretleri bu manaya şu şekilde işaret ediyor:

"Öyle de Padişah-ı Ezelînin, umum âlemlerin Rabbi ismiyle ve kâinat Hâlıkı ünvanıyla, vahiyle ve vahyin hizmetini gören şümüllü ilhamlarıyla mükâlemesi olduğu gibi; her bir ferdin, her bir zîhayatın Rabbi ve Hâlıkı olmak haysiyetiyle, hususi bir surette, fakat perdeler arkasında onların kabiliyetine göre bir tarz-ı mükâlemesi var."

"İkinci fark: Vahiy gölgesizdir, sâfidir, havassa hastır. İlham ise gölgelidir, renkler karışır, umumîdir. Melâike ilhamları ve insan ilhamları ve hayvanat ilhamları gibi, çeşit çeşit, hem pek çok envâlarıyla, denizlerin katreleri kadar kelimat-ı Rabbâniyenin teksirine medar bir zemin teşkil ediyor."(1)

İş'âr-ı Samedânî - ulûhiyetin muktezasıdır: İş'ar yazı ile haber vermek, anlatmak ve bildirmek manalarına geliyor. **Samedani**, kusursuz ve eksiksiz manasına geliyor ki, Allah uluhiyetinin bir gereği olarak, kendini ve sıfatlarını hem kainat sanatı ile hem de kelam sıfatından gelen Kur'an ile bize tanıttırıp bildiriyor, demektir. Bunun en büyük iki levhası Kur'an ve kainattır.

(1) bk. [Şualar, Yedinci Şua, Birinci Makam.](#)